

Forboð móti innflytan av livandi laks

Seinasta fríggjadag legði landsstýrið fram uppskot um innflutningsbann móti livandi laks v. m. Uppskotið miðar imóti, at banna øllum innflutningi av silum og laks og livandi yngli og rogni av hesum fiski. Í serligum føri kann landsstýrið geva innflutningsloyvi til rogn til kleingar.

Í viðmerkingum til uppskotið, sigur landsstýrið:

Áling av ferskvatnsfiski hevur litið uppá seg í Føroyum, men

møguleikarnir eru her, og tað ræður tí um longu nú at gera neyðug tiltøk at verja áirnar fyrri smittu, sum lættliga kann verða flutt inn av gáløysni. Bæði í Danmark og Noreg hevur hesin vinnuvegur vundið nógv upp á seg í árunum aftaná seinasta heimsbardaga, men í báðum londum hava teir verið ósketrir við innflutningi og hava tí tapvaldandi sjúkur at stríðast við nú.

Treytirnar fyrj innflutningi av silum til USA eru sera strangar. Serligar heilsutreytir eru fyriskrivaðar fyrri at fyrirbyggja, at silasjúkurnar Egtved-sjúka og pankreasnakrosa, ið báðar eru virussóttir, ikki skulu verða bornar við deyðum og livandi fiski til USA.

Vit eiga so stutt í góðari tíð at fyrirbyggja, at Føroyar ikki verða illa kendar fyrri sjúkur hjá ferskvatnsfiski.

Bæði í Íslandi, Noregi og Danmark eru komnar lógir til fyrirbyggingar av smittandi sjúku hjá ferskvatnsfiski.

re og reist mere principielle spørgsmål som for eksempel: Hvem bestemmer, hvad der skal sendes i radioen? eller er der ingen grænser for, hvad man kan risikere at komme til at høre, når man lukker op for radioen? Nogle har endog brugt ordet censur!

Nu har løftingsmaður J. Fr. Øregaard imidlertid udtalt sig i sagen — i SOSIALINUM 8. april. Han er indehaver af et af landets højeste officielle titler, og når en så indflydelsesrig person udtaler sig i en så betydningsfuld sag, er det nok værd at se lidt nærmere på, hvad han siger.

Det er velkendt, at politikere pakker deres meninger godt ind og helst undgår at komme med direkte udtalelser. J. Fr. Øregaard skriver da også lidt af hvert. Det er for eksempel vanskeligt, at forstå hans skræk for, at radioen skal blive misbrugt, efter at han i begyndelsen af sin artikel har skrevet:

»Nú er skjótt long tíð liðin síðan Útvarp Føroya fór at hava regluligar sendingar, og er ikki at ivast í, at fólk flest eru glað og fegin um hesar sendingar yvirhøvur.«

Når man læser artiklen, skal man hele tiden være på vagt for ikke at blive revet med af de mange kørte ord og tomme oplysninger, den er krydret med. Ligeledes skal man heller ikke lade sig vildlede af, at den er bygget op som et resonnement med en slags konklusion. Det er nemlig kun i den ydre form, at artiklen er et resonnement, og ikke indholdsmæssigt. Endelig skal man være opmærksom på, at det meste af det, han bruger som argumenter, er bygget på moralske synspunkter, som han ikke nærmere præciserer og altså heller ikke begrundar. Det vil altså sige, at det slet ikke er argumenter, eller rettere, at det er argumenter uden indhold. Men de er farlige, fordi de ligner argumenter.

Men bortset fra alt dette findes der et par interessante steder i artiklen. Steder, der giver grundlag for at regne ud, hvilken stilling J. Fr. Øregaard mener radioen skal indtage i samfundet. Det gælder dog ikke dette citat:

»Men langt man vera at leggja til rættis, at velja og vraka, at meta um hvat ið kann verða sent, og hvat ið ikki eigur at sleppa framat, ...«

Det er selvfølgelig rigtigt, at det er en vanskelig opgave at være redaktør — også af en radio, men hvis der findes et grundlæggende princip for, hvad radioen skal være, kan det vel ikke være vanskeligere at være radiodirektør end chef for et stort dagblad. J. Fr. Øregaard skriver imidlertid ingen steder noget om, hvad han mener dette grundlæggende princip skal være. Derimod skriver han noget om, hvad der ikke bør sendes i radioen:

»... útvarpið eigur ikki at verða nýtt til einvíska politiska propaganda fyrri ávisum politiskum hugsjónum...«

Dette kan betyde to ting. Enten at alt, hvad der har med politik at gøre, skal være bandlyst i radioen, eller at radioen som institution ikke må repræ-

sentere et bestemt politisk synspunkt.

Det første kan J. Fr. Øregaard næppe mene, for det ville være ensbetydende med, at der slet ikke kunne være nogen radio. Reportager fra lagtingsdebatter kunne ud fra dette princip selvfølgelig ikke sendes. En gudstjeneste er udtryk for den kirkepolitik, der er landets officielle, og en sådan kunne altså heller ikke sendes. I nyhedsudsendelserne er der en mængde politik, og i selve udvælgelsen af, hvilke begivenheder lytterne skal gøres bekendt med, ligger der tydeligt en politisk holdning.

Det andet, at radioen som institution ikke må repræsentere et bestemt politisk synspunkt, kan igen forstås på to forskellige måder.

For det første kan det forstås sådan, at der ikke må komme politiske synspunkter til udtryk i radioen, og at der heller ikke må være udsendelser, hvis tilstedeværelse kan opfattes som udtryk for en eller anden politisk holdning. Argumenterne for, at en sådan måde at drive radio på er umulig, er de samme som de ovenfor anførte.

For det andet kan det forstås sådan, at radioen så vidt muligt skal være alsidig. Det vil sige, at radioen skal sørge for, at alle politiske (herunder også moralske og religiøse) synspunkter kommer frem og at ingen politisk institution eller bevægelse får mere sendetid end sine modstandere. Herigennem ville radioen kunne formidske den samfundsmæssige skævhed, det er, at jo større kapital man har, desto lettere har man ved at få udbredt sine meninger. De store politiske institutioner har jo deres egne blade, hvori de kan skrive, hvad de vil, mens de mindre grupper på trods af trykkefriheden har vanskeligt ved at få sine meninger udbredt. Hvis radioen blev pålagt at udvalge sine programmer efter dette alsidighedsprincip, ville den altså også komme i bedre overensstemmelse med demokratiets grundprincip: Alle skal have frihed til at danne sig eget politiske standpunkt. Frihed vil sige mulighed for at få oplysning om så mange forskellige samfundspøjselsproblemer som muligt.

Dette synes J. Fr. Øregaard dog ikke at mene! Han skriver jo om en enkelt udsendelse:

»Hetta var ósmuligt og heilt óskiljandi.«

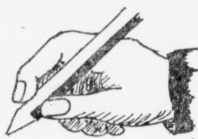
Efter de overfor skitserede demokratiske principper for, hvad radioen skal sende, kan en enkelt udsendelse jo netop ikke være ósmulig, men må opfattes som blot et enkelt led i en rigt varieret helhed.

Hvad han mener, der skal sendes i radioen, fremgår da også ganske tydeligt af hans pompose finale, hvori der blandt andet står:

»... ansast má eftir, at spillandi og niðurbrotandi kreftir, sum finnast í einum hvørjum samfelag, eisini her hjá okkum, ikki megu, hvorki beinleiðis ella umvegis fáa slikt vald á hesum stovni, at skaðin ikki botist aftur. Hetta áliggur fyrr og fremst lögtinginum at ansa eftir og skipa fyrri.«

Han mener altså, at lagtinget skal censurere og godkende det,

B
R
Ø
V

SENSURUR AV ÚTVARPINUM

Tað er sjálvsagt, at ein stovnur sum Útvarp Føroya hevur stóra ávirkan á fólk. Men ætla menn at sensurera okkara eftir min- um tykki sera góða útvarp, fari eg at ivast í, hvussu loyalt tað fer at vera. Her hugsi eg mest um referat hansara frá donsku lærarafelagsfundum sum átaladi danska sjón- og útvarpið fyrri at hava elvt skulanemingum til uppreisturs. Argasta vápnid hjá hesum ungu skuldi vera »Den lille røde for skoleelever«. Eftir teirra áskoðan átti henda bók ikki at vera umtalað av almennum tíðindastovni, men tigast burtur, so so fáir nemningar sum gjørligt komu at siggja hana. Tað er væl skiljandi at flestir lærarar vera illa við av hesi bók, tí hon kann skerja teirra vald sum diktarar. Menninir ið skrivað hava bókini eru sjálvir læraralærdir. Óhugsandi man tað vera, at teir fola seg hóttaðar av tí, teir hava skrivað. Annað er at allir teir, sum hava aðrar pedagogiskar fyrirtreytir eru skelk- aðir.

Gávið Útvarp Føroya »eggi- aði« foroyiskum skulaneming- um til at taka foroyisku skula- lógina til revidión: Dagblaðið, Dimmaketting gera tað neyvan. Tó man tað vera tvørligt hjá teimum ungu at gera seg gald- andi, meðan lógin er so litið á teirra síðu sum nú. Øregaard nýstist ikki at fara til Danmarkar at finna misnógdr neringar, ið hava »Den lille røde for skoleelever« sum einastu leið- beining og hjálp. Nei, vit hava so sanniliga fingið misnógdrina at kenna heima hjá okkum sjálvum, og NEYVAN ER SO HARDLIGA FARIÐ FRAM MÓTI NÆMINGI Í ØDRUM PARTI AV RÍKINUM, sum fram varð farið móti fyrrverandi blaðstjóranum á studenta- skúlablaðnum »VITIN«. Slik miðgerð, sum fram varð móti hesum dreingi hevði ikki farið fram í skúla undir danska und- frysingarmálaráðnum um tað varð innmælað.

Eg kalli tað, at referera

danskan lærarafelagsfund og ikki taka hina síðuna í sakini við líka ósakligt, sum atferð danska útvarpsins um »Den lille røde for skoleelever«.

Sendingin skirisdag hoyrði eg tíværri ikki. Men hevur hon óivað verið sera áhugaverd, tá at menn, sum Hákun Djurhuus í oddagrein Dagblaðsins hevur funnist so mikið at henni, og gamla Dimma ger sínar við- merkingar við minus fortelni, ber í sær sjálvum næstan prógv um eina góða sending.

Latíð slikar afturhaldsmenn — fólkafloksmenn og sambandsmenn — um at skriva slíka óðamanskrijving, tí teir vera ikki tiknir fyrri fult av teim flestu hugsandi og hini lesa ikki hesi bløð so gjølla. Ansíð bert eftir ikki at fáa sama skriv- ingarlag sum tey, og enn minni lata tykkum ávirka av so ósak- liggri skrijving, sum hesi bløð umboða.

j.

HERMING OG BLASFEMI

Nú um dagarnar ringdi ein blaðmaður til min og spurdi, um eg helt, at tað at herma eftir prestum í útvarpinum var blasfemi.

Eg segði: »Tað ið er sent í útvarpinum av slikum havi eg ikki hoyrt, so tað kann eg ikki siga nakað um. At herma eftir einum presti behovir ikki at at vera blasfemi, men er inni- haldið í hermingini guðsspott- andi, so er tað blasfemi.«

Tað vardi meg ikki at hesi fáu orði minni skuldu prentast, men tá ið tey nú eru prentaði í blað, og endurgivin ikki heilt beint, vil eg fegin fáa høvi til at siga nokur ord um hetta evni, tí at hesi fáu orðini kunnu helst miskiljast bæði, tá ið talan er um herming, og tá ið talan er um blasfemi.

At herma eftir fólkum hevur ongantíð fyrr verið góður fólk- skikkur í Føroyum.

Tað sest eina best av tí, at sera væl var ansað eftir, at tann, ið hermt var eftir, ikki fekk tað at hoyra, og tað at herma eftir fólkum upp í teirra opnu eygu var djúpt háðandi, næstan verri enn at fáa tátt.

At herma eftir fólkum, líka mikið hvørjum tað so er, í mannfjöld ella út um alt landið gjøgnum útvarpið er at herma upp í teirra opna andlit, tí tey hava olli høvi til at hoyra tað. Tað er at gera gjøldur við

fólki. Slikt er óhóskandi, óverd- ugt fyrri fólk, ið vil hava orð fyrri at vera mentað fólk.

Einaferð, tá ið eg var smá- drongur, kom ein maður av óvart at hoyra ein drong herma eftir sær. Maðurin tók í herða- toppin á dronginum og hoyggjaði hann við illsligari hótan aftur og fram, so vit allir gjørdust heilt bangnir, og vit hildu tað vera beint, at tann vaksní bróðurin at dronginum, ið hermt hevði, fór til mannin og bað um fyrigving bróðurs- ins vegna.

Altso mín meining er, at tað at herma er ósiður, kann vera háðandi og í øllum forum mentunarliga manninkandi fyrri tann, ið ger tað.

Hermingina í útvarpinum havi eg ikki hoyrt, so tað kann eg ikki taka stóðu til.

Men tá ið hermt verður eftir einum presti, kemur lætt eitt og annað heilagt ord fyrri í tí, ið sagt verður, og tá ið hermingin í sjálvum sær er ein háð- andi endurgevingarháttur, kemur eisini ein skuggi av vanvird- ing at falla á tað, sum nevnt verður í háðingarorðunum.

Um tað er so skikkað, at tað mest er prestum, ið hermt verður eftir, er líkt til, at ein djúpari ætlan liggur aftanfryi.

Fyri fólk tykjast prestarnir at vera kirkjunnar rødd, og har ið menn vildu (ella vilja) taka Guðstrúna frá fólkum, var altíð fyrst langt eftir prestunum, roynt var at visa, at teir vóru býttir og órættvisir, og roynt var at gera teir láttuligar, tí varð tað prógvað, at orðforan- ri í kirkjuni vóru býttir, ella vóru teir gjørdir láttuligir, so fall aftu ein skuggi av hóp- loys og láttuligheit yvir á kirk- junnar boðskap, og kirkjunnar harra.

Skuldi tað verið so, at hesin tendensur liggur aftanfryi tað, ið her er talan um, so er tað álvarsamt; og so eigur fólk ið Føroyum at vera vakið og var- ið.

J. Joensen.

ÚTVARP FØROYA OG EN POLITIKER

Der har i den sidste tid været skrevet en hel del om Útvarp Føroya. Det har hidtil mest været kritik af enkelte udsendelser eller indigernede reakti- oner på dele af udsendelser. Nogle har dog drevet det vide-